

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2019/03/barany-balazs-tanacskoz-as-a-parbeszed-jegyeben-10-01-12/>

Bárány Balázs

Tanácskozás a párbeszéd jegyében

1. Egy régi-új szakmai közösség visszatérése

2018. december 1-jén *Mentés másként: Történelemtanítás a Kárpát-medencében* címmel konferenciát rendezett a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata. Az összejövetel két nagy téma köré csoportosult: délelőtt a hazai és külföldi előadók a magyar történelemtanítás főbb dilemmáival és eredményeivel ismertették meg a hallgatóságot, míg délután olyan innovatív iskolai eszközök és módszerek bemutatására került sor, melyek a történelemtanárok nagy hasznára válhatnak. Olyan párbeszéd vette tehát kezdetét hazai és külföldi történelemtanárok között, mely bátran tekint előre a 21. századba.

Fischerné Dárdai Ágnes, a konferencia levezető elnöke megnyitó beszédében Szabolcs Ottó örökségének nevezte ezt az összejövetelt. Elmondása szerint a Magyar Történelmi Társulat (MTT) Tanári Tagozata „Csipkerózsika-álmából ismét felébredt”, azzal a nyilvánvaló céllal, hogy újra életet vigyen a történelemtanításba.

Fischerné Dárdai Ágnes – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Csukovits Enikő, az MTT főtitkára is a tagozat új korszakáról beszélt. Az új vezetőség szerinte „téli álomból” hozta vissza ezt a szerveződést, mely saját honlapot és

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

Facebook-oldalt is kapott. Elmondta, hogy ennek a tagozatnak a legnagyobb a létszáma, s ilyen módon a hatása is. Meglátása szerint a tanár helyzete nehéz: folyamatosan változik az ismeretanyag, többirányú elvárásoknak kell megfelelni. Ez utóbbi esetben ő három fő elváráscsoportot említett: a diákokat, akik gyors, modern és praktikus tudásra vágnak; az „oltáselleneseket”, akik az új módszereket kétkedve fogadják; valamint a politikai elvárásokat, melyek elsősorban ideológiai szempontokat sorakoztatnak fel a tanár számára. Ő azonban azt tanácsolja mindenkinek, hogy elsősorban önmagunknak próbáljunk megfelelni. Ha dolgozunk, akkor az minőségi munka legyen – ez kiegyensúlyozottsághoz vezet. Véleménye szerint a történelemtanár magára van hagyva, de az MTT egy lehetőséget, segítséget kínál az együttgondolkodásra.

Csukovits Enikő – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

John Lukacs professzor, aki a konferencia fővédnöki szerepét vállalta, levélben köszöntötte a hallgatóságot. F. Dárdai Ágnes tolmácsolta az üzenetét, melyben a délelőtti tematika fontosságát hangsúlyozta. Véleménye szerint Trianon a XX. századi magyar történelem legnagyobb tragédiája, mert egy szakszerűtlen és életképtelen békét hozott. Ehhez azonban a magyarság is hozzájárult a helytelen nemzetiségi politikával és a népességfogyás problémájának elodázásával. Az élni akarás azonban Lukacs szerint a magyarok egyik fontos tulajdonsága, melyhez az emberségből való példamutatás kell, hogy párosuljon.

2. Dilemmák határon innen és túl

Az első szekció **Romsics Ignác** akadémikusnak, az Eszterházy Károly Egyetem tanárának előadásával vette kezdetét, *Magyarország története – egy szintézisírás dilemmái* címmel. Nemrégiben megjelent országtörténeti összefoglalója¹ során ugyanis számos kérdéssel

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

szembekerült, melyek közül az öt legfontosabbat (és persze az általa meghozott döntéseket) ismertette. Előjáróban megosztotta azt az élményét, hogy sokan merészségnek, vagy egyenesen szemtelenségnek titulálták eme vállalkozását. Ennek azonban az elmúlt évtizedekben voltak előzményei: az Akadémiai kézikönyvek sorozatban megjelent *Magyarország története*² című kötetet ő szerkesztette, majd ugyancsak ő felügyelte egy 24 kötetes országtörténeti sorozat³ munkálatait is. Ezek után már gyakorlatilag egyenes út vezetett egy saját interpretáció felé – és itt kellett a már említett öt problémára megoldást keresni.

Romsics Ignác – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Az első a tagolás kérdése: 1000 év történelmét hogyan lehet úgy felosztani, hogy az olvasó számára befogadható legyen, mindemellett azonban szakmailag is megálljon a lábán. Hová kell helyezni a hangsúlyokat? Mely fordulópontokra kell koncentrálni? Számára a leglogikusabb megoldás az állam történetéhez való igazodás volt, így annak fordulatai adják a narráció vezérlő elvét⁴.

A következő probléma a szelekció volt, azaz a vázolt tartalmi keretek mivel és hogyan legyenek feltöltve? Az eseménytörténeti elbeszélésmódtól nem kívánt elszakadni, hisz annak elhagyása csak a struktúrák száraz ismertetéséhez vezetne. Azonban a művelődéstörténet is hangsúlyos szerepet kapott minden fejezetben: az egyes korszakok lakásviszonyai, étkezési szokásai, öltözködési kultúrája, oktatási kérdései stb.

A harmadik dilemmát a reális múltszemlélet átadása, és a tévhitekkel való leszámolás jelentette. Ez utóbbira az egyik legjobb példa a Dugovics Titusz történetének háttérét bemutató leírás⁵, míg az előbbit úgy igyekezett megoldani, hogy hazánk teljesítményét folyamatosan összehasonlította Európa más országaival. Ennek egyik legjobb mutatója a modern korban nyilvánvalóan a nemzeti jövedelem, míg a régebbi időkben inkább utazók leírásaira támaszkodott.

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

A negyedik probléma volt talán a legnehezebb: belefér-e egy ilyen típusú munkába, hogy utaljon vitás történeti kérdésekre, netán megkíséreljen választ adni rájuk? Itt, ha úgy érezte van az adott kérdésben szakmai konszenzus, akkor azt ismertette, ha nem tapasztalt ilyet, akkor a kérdést nyitva hagyta.

Végül a leírás versus értékelés dilemmája merült fel. Szüksége van-e az olvasónak arra, hogy megmondják neki, miről mit gondoljon? Romsics véleménye szerint a történész nem bújhat ki az ítéletalkotás feladata alól, azonban az sem lehet a tiszte, hogy bíróként, ügyészként vagy ügyvédként tetszelegjen.

Tanulságként azt tudta levonni, hogy Magyarország története során valószínűleg Mátyás uralkodása idején került a legközelebb a nyugat-európai színvonalhoz, azóta ezt a szintet megközelíteni sem sikerült.

A határon túli beszámolók sorát **Vajda Barnabás**⁶, a komáromi Selye János Egyetem docense nyitotta meg *A szlovákiai történelemtanítás sajátosságai* című előadásával. Elmondta, hogy van szlovák történelemtanári egyesület is, ahol a szakmai kérdéseket meg lehet vitatni. Akadnak igen komoly identitáspolitikai kérdések, melyek érintik a szlovákiai történelemtanítást, ilyen például a magyar tartalmak ügye, vagy a földrajzi nevek írásának és a múltba visszavetített térképeknek a problémája, a történelmi személyiségek nevének írása stb. A magyar történelem eseményeivel egyébként is mostohán bánnak a szlovák oktatásban, nincs olyan kerettanterv, amely az ottani magyarokról szól.

Vajda Barnabás – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Vajda elmondása szerint a magyar iskolák Szlovákiában nem autonómak a rendszeren belül, feltételrendszerük azonos a szlovák iskolákéval. A kb. 500 ezer magyarra 250 magyar vonatkozású általános iskola (ott: alapiskola) jut – ide nagyjából 30 000 diák jár. Magyar gimnáziumból 20 van, 3000 diákkal. Ezt a helyzetet a szlovák iskolaügy ignorálja. Az oktatási

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

intézmények állami kézben vannak, az egyházi fenntartású iskola ritka, az alapítványi pedig gyakorlatilag nem létezik. Történelmet 5–9. évfolyamon tanulnak a diákok, gimnáziumban csak az első három évben. A történelem-érettségi nem kötelező, és csak szóban kell vizsgát tenni belőle. És akkor még nem is beszéltünk a néprajzi és nyelvi különbségekről, melyekkel egy szlovákiai magyar diák szembesül: Nyugat-Szlovákiában jószerevel tömbiskolákat találunk, míg keleten szórvány népességgel kell számolni, ahol küzdelem zajlik minden egyes gyerekért – az itteni pedagógusok problémája teljesen más, mint az ország nyugati részén dolgozóké.

A nyomasztó tendenciák mellett azonban Vajda felhívta a figyelmet egy izgalmas jelenségre, mely akár itthoni vonatkozásban is megfontolandó újítás lehet: ez pedig a helytörténeti foglalkozások szába szökkenése Kelet-Szlovákiában. A szórványkényszerből ugyanis egy nagyon érdekes kezdeményezés nőtt ki: az itteni diákok nem tanulják, hanem kutatják a történelmet. A tanóra a tanulókra épül, készségfejlesztésre koncentrál. Megismerik lakókörnyezetüket, annak múltját, ily módon a történelem identitásképző szerepe is érvényesül.

A csíkszeredai Márton Áron Főgimnáziumból érkezett történész-tanár, **Orbán Zsolt** előadása (*A történelemtanítás válsága Erdélyben*) a romániai magyar történelemtanításról adott (szintén nem túl pozitív) képet. Külön érdekesség volt, hogy az előadásra december elsején, a nagyromán állam megalakulásának centenáriumán került sor.

Orbán Zsolt – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Megtudhattuk, hogy román történelemtanítás 1919–1921 óta létezik Erdélyben, melyben a magyar történelemnek, de még a tanórai magyar nyelvhasználatnak sem hagytak teret. Éppen ezért a magyar nyelvű (történelem)oktatás a felekezeti iskolákra hárult. Orbán rövid áttekintést nyújtott az 1921 óta létező tankönyvekről és azok meglehetősen siralmas minőségéről, majd rátért az 1997-ben bevezetett első (és azóta egyetlen) tankönyvreform

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

hatására. Ebben érzékelhető volt Lucian Boia szemléletének a befolyása is, aki a román történelmi mítoszok lerombolásával vált híressé (Romániában inkább hírhedtté). 1998-tól jelent meg először kisebbségi tankönyv.

Romániában heti egy órában a 4. osztálytól tanulnak a diákok történelmet. Ez a későbbiekben sem változik, egyedül a gimnáziumok humán tagozatán van lehetőség a 2–3 órás időkeret-bővítésre. A román nyelv primátusának jege 2001-ben tört meg, amikortól a román történelmet és földrajzot a diákok magyarul is tanulhatták (a tankönyveket természetesen csak fordításban kaphatták meg, magyar szerző nem írhatott ezekben a témákban tankönyvet).

Egy alternatív tankönyv is megjelent a piacon, melynek Orbán volt a társszerzője⁷. Ez annak idején nem kis visszhangot váltott ki a román sajtóban, holott tanórán nem használható, inkább szakköri feldolgozásra készült. Struktúrája és metodikája kialakításakor a Mozaik Kiadó történelemtankönyvei voltak mérvadóak.

Jelenleg Romániában új kerettanterv van érvényben, melyben szerepel a kisebbségtörténet is. Szerencsére ennek tanításához akad modern tankönyv. Azt azonban leszögezte az előadó, hogy az érettségi történelemből könnyű – a kérdések nehézsége gyakorlatilag a hatodik évfolyamos tanulók tudásszintjét tükrözi.

Meglepő módon intézményszerű (történelem)tanárképzés magyarok számára nincsen Romániában. Az egyetemen ugyan vehetnek fel pedagógiai és pszichológiai tárgyakat, de ennek összehangolása és szakszerűsítése nem történt meg. Szintén gyenge a továbbképzési rendszer is. A tanórákon a kompetencia- vagy forrásközpontúság nem érvényesül, és (a hazai helyzethez hasonlóan) az új kerettantervvel beköszöntött az egytankönyvűség is.

A rövid szünetet követően **Hermann Róbert** professzor, az MTT elnöke tartott előadást *Görgei Artúr az új kutatások tükrében* címmel. A nagy hadvezér születésének 200. évfordulója alkalmából készülő biográfia tanulságait osztotta meg a hallgatósággal, amikor bemutatta annak tanulmányait és a karrierjét érintő magánéleti kérdéseket.

Hermann Róbert – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

Görgei katonai teljesítményét sikerek és kudarcok szempontjából igyekezett értékelni, szigorúan felállított hadtörténelmi kritériumok szerint. Ezek alapján elmondható, hogy csak egyetlen csatát veszített el (az ütközeteket nem soroljuk ide – ennek a hadtörténelmi definíciója más), valamint hat hadjáratából négy sikeres volt, egy pedig döntetlennel végződött. Bátran állítható tehát, hogy a szabadságharc legeredményesebb hadvezére volt.

A határon túli kollégák sorát **Mészáros Zoltán** zárta, aki *A délvidéki történelemtanítás* helyzetét vázolta fel.

Mészáros Zoltán – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Elmondása szerint a szerbiai történelemtanításra árnyékként vetül, hogy már a titói Jugoszlávia is tele volt tabukkal, ráadásul kötelező volt Tito személyét és az öngazgató szocializmust dicsőíteni. Erre rakódik következő réteg gyanánt a jelenkori szerb emlékezőskultúra, melyre a Szerb Ortodox Egyház van a legnagyobb hatással.

A soknemzetiségű országban volt magyar nyelvű, sőt magyar szerző által írt történelemkönyv, tanulhatóságuk azonban hagyott kívánnivalókat maga után (főleg a gimnáziumi tankönyvek esetében fontos ez). A tanárookra odafigyeltek: jelent meg folyóirat, segédanyag a számukra – viszont történelemből nem volt érettségi vizsga, sőt érettségi sem volt hosszú ideig.

A „miloševići fordulat” hozott némi változást: saját tankönyveket, benne magyar fejezettel (igaz, a magyarság valamilyen kontextusban tűnik fel) és fontos szerep hárult a tanárra, aki nagyon sok idővel gazdálkodhatott a tanév során. A munkát azonban nehezítette, hogy megkövetelték az előre megírt és leadott óraterveket. Saját magyar tankönyvek és segédanyagok viszont megjelenhettek.

Mészáros ezek után a mai helyzetet értékelte. Véleménye szerint Szerbiában a tanári presztízs szintje alacsony, de nem számít hiányszakmának („felhígult”). Állandósult a szövegértési problémákkal való küzdelem, ami a glagolita és a latin betűs írás párhuzamos tanításából fakad. Elmondta, hogy Szerbiában a felsőoktatásban sincsen rendszerezett magyar történelemtanítás, ráadásul a történelem nem prioritás az iskolai tantárgyak között. Nagy hiányt töltenek be a Rákóczi Szövetség által szervezett továbbképzések.

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

A szerbiai diákok is kétszer hallgatják végig a történelmet tanulmányaik során, ami alatt folyton sietni kell, nincs ideje a pedagógusoknak forráselemzésre, az olvasási készségek fejlesztésére. Gyakorlatilag füzetbe diktálás zajlik a tanórákon – a tanárok mindent szeretnének megtanítani, ám ennek csak töredéke marad meg a fejekben („sokat markolunk, de keveset tudunk átadni”). A lényeg (s ez ismerős lehet itthon is), hogy valamilyen jegyet kapjon a diák, ez tehát „az oktatói munka feláldozása a mérhetőség oltárán”.

A mai helyzet a tankönyvek szempontjából kaotikusnak is tekinthető. Diverzzé vált a tankönyvpiac, rengeteg „vadhajtás” keletkezett. Általában elmondható, hogy a délszláv háborúkkal való szembenézés nem történt meg, Szerbia áldozatszerepe a hangsúlyos. Gyakorlatilag egy „oktatáson kívüli oktatás” zajlik a társadalomban a filmekben és a híradókon keresztül.

Kaposi József, az MTT Tanári Tagozatának elnöke, az EKE-OFI tudományos tanácsadója *A hazai történelemtanítás dilemmáit* igyekezett ecsetelni előadásában. Diasorozata nyitóképeként Dalí *Rabszolgapiac* *Voltaire eltűnő mellszobrával* című képét választotta, mellyel a hazai helyzet szurreális voltát igyekezett illusztrálni.

Kaposi József – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Az itthoni kihívásokat számba venni (pl. demokratikus nevelés elsikkadása, megváltozott tanárkép, a XXI. századi diákok érdeklődésének iránya, a NAT-ok és kerettantervek problémái, a tankönyvek és az érettségi körüli gondok stb.) meglehetősen embert próbáló vállalkozás egy konferencia-előadás témájaként, ráadásul igen nehéz ezekből a csakis a történelemtanításra irányulókat kihüvelyezni anélkül, hogy az egész iskolarendszert érintő kérdéseket ne feszegetnénk (hogy a politikáról ne is beszéljünk). Ezért Kaposi előadása inkább három alapkérdésekre összpontosított: *Miért? Kiknek? Mit?* tanítsunk.

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

A *Miért?*-re Kaposi válasza az, hogy a tanulók elsajátíthassanak egy „történelmi műveltséget”, azaz kulturális kódot, melyre a nemzeti identitás épül(het) – ez alapvető fontosságú az állampolgári kompetenciák fejlesztése szempontjából is.

A *Kiknek?* kérdése kapcsán ismét előkerült a XXI. századi diákok figyelmének, érdeklődésnek problematikája, ami ugyan nemcsak a történelemtanárokat, hanem magát az iskolát érinti. A probléma nem magyar sajátosság: a világ minden táján szembesül az oktatásügy az „alfa generáció” tanításának nehézségeivel. Egy „virtuális világban” élő csoportról van szó, amihez a tanárnak is alkalmazkodni kell: elfogadni, hogy nem ő már a tudás forrása, hanem inkább a tanulás szervezője.

Ebből fakad hát a *Mit?* kérdése, ahol az ismereteket átadása helyett/mellett azok megszerzésének útját, a kritikai gondolkodást és bizonyos attitűdöket (szolidaritás, empátia) kell oktatni. Ehhez azonban széleskörű szakmai párbeszédre van szükség Kaposi szerint, melyre az ilyen típusú konferenciák hivatottak.

Nézete szerint üdvös lenne, ha ez a hazai történelemtanári közösségek (Történelemtanárok Egylete, Történelemoktatók Szakmai Egyesülete és a régi-új Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata) között is megvalósulna, s a felhalmozott módszertani tapasztalatok nem vesznének el az esetleges világnézeti különbségek miatt. Már csak azért is fontos lenne ez, mert vitás kérdésekben a közvélemény számára egy szakmai közösség állásfoglalásai többet nyomnának a latban, mint a politikai közszereplők vagy a média által felkapott egyéniségek ötletelgetései.

3. Ötlet-, eszköz- és módszerbörze

Az ebédszünetet követő délutáni „etap” már inkább az órán folyó munkára koncentrált, ahol gyakorló tanárok mutattak be ún. jó gyakorlatokat és XXI. századi eszközöket (főként az OFI fejlesztéseit).

Katona András – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

Mindezek bevezetéseként **Katona András**, az ELTE BTK nyugalmazott docense rövid áttekintést adott a *Történelemtanítás* című online folyóirat első tíz évének eredményeiről és küzdelmeiről.⁸ Fontos, hogy egy szakmai közösségnek legyen saját fóruma – akár nyomtatott, akár virtuális formában. A Závodszy Géza nevével fémjelzett *Módszertani Lapok. Történelem*, illetve Szabolcs Ottó által szerkesztett *Történelempedagógiai Füzetek* is ezt a célt szolgálták, ám az ilyesfajta folyóiratok megjelenése a rendszerváltás után akadozott, majd megszűnt.⁹

2010-ben született meg a *Történelemtanítás*, melyben azóta 321 írás jelent meg. Az oldalra ellátogatva módszertani cikkek mellett tantárgytörténettel, repertóriumokkal és bibliográfiákkal is találkozhatunk – sőt több-kevesebb rendszerességgel a helyezést elért OKTV-dolgozatok egy részét is közölték. Remek publikációs felület ez tanárok és egyetemisták számára (az MTMT jegyzi ezt a folyóiratot is).

Kojanitz László, az EKE-OFI munkatársa az interjúkészítésben, illetve az oral history más területeiben rejlő kompetenciafejlesztő lehetőségeket mutatta be. Maga az interjúzás egy motiváló folyamat a diákok számára: nemcsak az eseményről tanulnak közben, de fejlődik forráskritikai érzékük is. A tanár szerepe abban van, hogy tisztázza az *interpretáció*, valamint a *bizonyíték* fogalmát számukra. Háttérismeretre van szükségük az egyes beszámolók feldolgozásához, de így könnyebb számukra megismerni a történelmi szituációt.¹⁰ Mindemellett a hitelesség és a megbízhatóság kérdéskörét is tudjuk tisztázni velük.

Kojanitz László – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Fontos, hogy ne legyen a forrásban sok információ, tehát egy rövid problémával kerüljenek szembe. Ebből magától értetődik, hogy csak interjúrészletet kell számukra elérhetővé tenni. Különböző feladatok adhatók számukra: hipotézis felállítása, az interjú idejének megtippelése, milyen célból készült stb. Ez összevethető a tankönyvi szöveggel, de akár inspirációt is adhat saját kutatások felé.

Szűcs Dóra az „edutainment” illetve a „gamification” világába kalauzolt el minket, amikor az *OkosDoboz* névre keresztelt digitális feladatgyűjteményt mutatta be. Ez a 11 millió feladatot kínáló alkalmazás egyre népszerűbb az oktatásban, hiszen egyszerű a felülete,

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

játékosan támogatja a tanulási folyamatot és nem tankönyvfüggő. Népszerűségét mutatja, hogy a két éve történt indulása óta több mint 350 ezer feladatot oldottak meg rajta, és a kimutatások szerint egy diák átlagosan 13 percet tölt el az oldalon – nem ritkán délelőtt (tehát az iskolában!). Fejlesztésében nemcsak az általuk felkért tanárok, de mintegy 600 diák is részt vesz.

Szűcs Dóra – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Jenei József – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

A bonyhádi evangélikus iskolából érkező **Stróbl Terézia** és **Jenei József** az általuk sikerrel bevezetett, immár hagyományként működő történelmi kalandversenyt mutatták be. Ez – mintegy reflektálva Vajda Barnabás előadására – szintén a helytörténetre koncentrál. Minimális szakirodalmi tájékozódás után háromfős iskolai csapatok indulnak el több állomásra, hogy történelmi rejtvényeket fejtsenek meg. Gyakorlatilag a napjainkban népszerű szabadulósobák és kvízek mintájára haladnak tovább, ráadásul időkényszerben is vannak. A feladatok persze nemcsak a történelemhez kapcsolódnak, így azok, akik kevésbé jók ebből a tantárgyból, nem zárják ki magukat a megmérettetésből.

Magasi András a Kádár-kori három „T” tanítása során alkalmazott módszerével ismertette meg a hallgatóságot. Számára ennél a témakörnél a generációs problémák tematizálása kerül a középpontba, melyeket „zenés esettanulmányokon” keresztül mutat be a diákoknak. Olyan együttesek dalszövegeit elemzik közösen, mint a *Kex*, az *Illés* vagy az *Omega*. Ezáltal nemcsak a forráskritika és a műelemzés jelenik meg az órán, de egy korszakot is képes a pedagógus megidézni – annak zenei világán keresztül.

Magasi András – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Horváth Ilona előadása a pénzügyi műveltség kérdésével foglalkozott. A Szilágyi Erzsébet Gimnázium tanára abból a tényből indult ki, hogy egy 2015-ös OECD felmérés szerint hazánk ezen a téren az utolsó helyen szerepelt. Ennek fejlesztését a legutóbbi NAT a történelemtanárok kompetenciájaként jelölte meg, azonban ennek az elméleti háttere a képzésükből hiányzik. Horváth Ilona javaslata az, hogy különféle továbbképzéseken, valamint versenyeken (pl. PénzSztár) való részvétel nem lenne haszontalan – sem a diákok, sem a tanárok számára.

Horváth Ilona – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

Tény, hogy ez a téma gyakorlatilag a 12. évfolyam végén kerül elő, amikor már se kedv, se idő nincsen ennek feldolgozására. A tanárnő javaslata az, hogy a témával kapcsolatos fogalmakat a gazdaságtörténetbe integrálva kellene tanítani. Ezzel nemcsak az alapvető pénzügyi műveltség hiányából fakadó problémák lennének kiküszöbölhetőek, de az esetleges válságokra való felkészülés/felkészítés is helyet kaphatna.

Az utolsó előadást is az EKE-OFI egyik munkatársa, **Kamp Alfréd** tartotta. A Webtankönyv, mint jelenség eddig sem volt ismeretlen hazánkban,¹¹ most azonban a széles tanuló- és tanárközönség számára 2019 februárjától válik elérhetővé. Ennek alapját a *Nemzeti Köznevelési Portál* adja, melyen már most is temérdek hasznos anyagot találni, azonban (valószínűleg struktúrája miatt) nem tudta megtalálni az utat a pedagógusok és a diákok felé.

A 2.0-ás verzió gyakorlatilag egy teljes megújulást hoz: átdolgozták a keretrendszerét, szöveges és képi elemei pedig módosíthatóvá válnak. Ily módon a tanár csökkentheti vagy növelheti tananyagot, új képeket, filmeket, feladatokat stb. szúrhat be.

A felület természetesen okostelefonok, tabletek és interaktív táblák kijelzőin is felhasználóbarát élményt igyekszik nyújtani. Az egyes fogalmak, nevek stb. rákereshetővé válnak, magyarázatok vagy médiaelemek (pl. NAVA-videók) fűzhetők hozzájuk. Gyakorlatilag a tanár létrehozhatja ezzel saját tankönyvét, melyet személyre szabhat, legyen szó egyénileg egy-egy diákról vagy egy egész osztályról.

Kamp Alfréd – Fotó: Fekete Bálint / Újkor.hu

4. Tapasztalatok

A konferenciát jó kezdeményezésnek tartom. Fischerné Dárdai Ágnes és Kaposi József elmondása alapján szeretnének évente hasonló rendezvényeket tartani, melyek ugyanígy összpontosítanak a történelemtanítás problémáira – esetleg folytatnák az itt megkezdett gondolatmeneteket. Számomra a legfontosabb, hogy elindult egy párbeszéd: jelenleg „csak” a hazai és a külföldi magyar történelemtanárok között. Ha a jövőben sikerülne bevonni más hasonló profilú szervezeteket (TTE, TSZE) és az EKE-OFI fejlesztései mellett más módszertani innovációk is bemutatásra kerülnének, akkor ebből a rendezvényből akár a hazai történelemtanítást megújító mozgalom is válhatna.

Külön köszönettel tartozunk az Újkor.hu szerkesztőségének, mert hozzájárultak ahhoz, hogy Fekete Bálint konferencián készített képeit jelen cikkhez mi is felhasználhassuk.¹²

JEGYZETEK

¹ ROMSICS Ignác (2017): *Magyarország története*. Kossuth Kiadó, Budapest

² ROMSICS Ignác (főszerk.) (2007): *Magyarország története*. Akadémiai Kiadó, Budapest

³ ROMSICS Ignác (főszerk.) (2009–2010): *Magyarország története 1-24*. Kossuth Kiadó, Budapest

⁴ Jelesül: I. A magyar nép kialakulása és megtelepedése a Kárpát-medencében II. A középkori Magyar Királyság III. A három részre szakadt magyar állam IV. A magyar korona országai a Habsburg monarchiában V. A trianoni Magyarország

⁵ ROMSICS (2017) 127.

⁶ Vajda írta az egyik legfrissebb módszertani tankönyvet, melynek „műhelyforgácsait” a *Történelemtanítás* is közölte már: VAJDA Barnabás (2009): *Bevezetés a történelemdidaktikába és a történelemmetodikába*. Selye János Egyetem, Komárom, ill. VAJDA Barnabás (2010): *Forgácsok egy új történelemdidaktikából I. Óratervezés: a tevékenységek operacionalizációja és taxonómiája. Történelemtanítás, 1. (45.) évf. 4. sz.*

Bárány Balázs: Tanácskozás a párbeszéd jegyében

<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/12/vajda-barnabas-forgacsok-egy-uj-tortenelemdidaktikabol-i-oratervezes-a-tevekenysegek-operacionalizacioja-es-taxonomiaja-01-04-02/> (Letöltés: 2019. jan. 21.);

VAJDA Barnabás (2011): Forgácsok egy új történelemdidaktikából II. A forrásfeldolgozó munka didaktikája és metodikája – elmélet. *Történelemtanítás*, 2. (46.) évf. 1. sz.

<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/03/vajda-barnabas-forgacsok-egy-uj-tortenelemdidaktikabol-ii-a-forrasfeldolgozo-munka-didaktikaja-es-metodikaja-%E2%80%93-elmélet-02-01-03/> (Letöltés: 2019. jan. 21.)

⁷ HERMANN Gusztáv Mihály (szerk.) (2015): *A székelység története. Tankönyv és kézikönyv diákoknak és felnőtteknek*. Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont, Székelyudvarhely

⁸ Az előadás szerkesztett változata e számunk Tanulmányok rovatában olvasható.

⁹ 1994 és 2003, illetve 1997 és 2008 között léteztek a hivatkozott szakmai folyóiratok.

¹⁰ Történelemelméleti fogalmakkal élve: megismerhetik, mi a különbség *múlt* és *történelem* között.

¹¹ Lásd a Mozaik Kiadó kezdeményezését, a MozaWeb portált. Ez azonban a tankönyvpiac szerkezeti átalakulása miatt periférikus maradt.

¹² A felhasznált fotók forrása: <http://ujkor.hu/content/modernizalodo-tortenelemtanitas-tanari-tagozat> (Letöltés: 2019. február 27.) (A fotók ismételt közzlése az Újkor.hu szerkesztőségének írásos jóváhagyásával történt.)